

УДК 657.1

*І. Я. Максименко,
к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя
Ю. А. Радченко,
магістрант 6 курсу, Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В ЧАСТИНІ СКЛАДАННЯ І ВИКОНАННЯ КОШТОРИСІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

I. Maksymenko,
cand.sc.(econ.), assistant professor of department
of "Accounting and taxation" Zaporozhye National Technical University, Zaporizhzhya
Y. Radchenko,
master, the 6th course, Zaporizhzhya National Technical University, Zaporizhzhya

FEATURES OF PUBLIC FINANCIAL CONTROL IN PART OF COMPOSITION AND EXPENSES OF BUDGET INSTITUTES

Доведено, що кількість порушень у бюджетній сфері залишається настільки значною, що потребує безперервного контролю за ефективністю управління бюджетними коштами.

Визначено, що кошторис доходів і видатків є основним фінансовим документом, яким керується в ході своєї діяльності кожна бюджетна установа.

Визначено відповідальність, передбачену за порушення в частині складання і виконання кошторисів бюджетних установ.

It is proved that the number of violations in the budget sphere remains so significant that it requires continuous monitoring of the efficiency of management of budget funds.

It is determined that the estimate of incomes and expenditures is the main financial document, which is governed in the course of its activity by each budgetary institution.

The responsibility, stipulated for violation in the part of drawing up and execution of estimates of budget institutions is determined.

Ключові слова: бюджетна установа, кошторис, лімітна довідка, план асигнувань, порушення, фінансовий контроль.

Key words: budgetary institution, estimate, limit information, plan of appropriations, violation, financial control.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Кошторис доходів і видатків є основним фінансовим документом, яким керується в ході своєї діяльності кожна бюджетна установа. Тому працівники органів Державної аудиторської служби України при проведенні інспектування фінансово-господарської діяльності таких установ приділяють особливу увагу питанням правильності складання кошторисів, їх затвердження, внесення в них змін і виконання кошторисів. Як свідчить практика проведення інспектування з цього приводу, бюджетними установами допускається чимало порушень при складанні, затвердженні, внесенні змін і виконання кошторисів.

Посилення фінансового контролю з боку держави за раціональним та ефективним використанням фінансових ресурсів бюджетними установами встає все більш актуальним, оскільки кількість порушень у бюджетній сфері зали-

шається настільки значною, що потребує безперервного контролю за ефективністю управління бюджетними коштами.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням державного фінансового контролю за раціональним та ефективним використанням фінансових ресурсів у частині складання і виконання кошторисів бюджетних установ присвячено цілу низку праць вітчизняних науковців, серед яких слід відзначити Л.В. Гізатуліна, Т.І. Єфименко, Є.В. Калюга, С.О. Левицька, Л.Г. Ловінська, В.М. Метелиця, С.В. Свірко, Н.І. Сушко, О.О. Чечуліна та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідити особливості державного фінансового контролю за раціональним та ефективним використанням фінансових ресурсів в частині складання і виконання кошторисів бюджетних установ.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Безперечно, на всіх стадіях бюджетного процесу його учасники мають забезпечити фінансовий контроль та аудит ефективності використання бюджетних коштів, що передбачено законодавством України, зокрема частинами 1, 2 статті 19 Бюджетного кодексу України.

Обов'язковість проведення державного фінансового контролю закріплена Бюджетним кодексом України та іншими актами законодавства. Відповідно до пункту 2 статті 19 Бюджетного кодексу: "...на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства".

Згідно із ст. 2, п. 30 Бюджетного Кодексу України, кошторис — основний плановий фінансовий документ бюджетної установи, яким на бюджетний період встановлюються повноваження щодо отримання надходжень і розподіл бюджетних асигнувань на взяття бюджетних зобов'язань та здійснення платежів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення результатів, визначених відповідно до бюджетних призначень.

Кошторис складається з двох частин: перший — загальний фонд, що містить обсяг надходжень із загального фонду бюджету та розподіл видатків за повною економічною класифікацією на виконання бюджетною установою основних функцій; другий — спеціальний фонд, що містить обсяг надходжень зі спеціального фонду бюджету на конкретну мету та їх розподіл за повною економічною класифікацією на здійснення відповідних видатків згідно із законодавством, а також на реалізацію пріоритетних заходів, пов'язаних з виконанням установою основних функцій.

Невід'ємна частина кошторису — план асигнувань, який затверджується разом із кошторисом.

План асигнувань — це щомісячний розподіл асигнувань, затверджених у кошторисі за скороченою формою економічної класифікації, який регламентує взяття установою зобов'язань упродовж календарного року.

Бюджетні кошти можуть виділятися лише за наявності затверджених кошторисів і планів асигнувань. Установи мають право брати бюджетні зобов'язання, витратити бюджетні кошти на цілі, визначені затвердженими кошторисами.

Так при здійсненні контролю за правильністю складання і виконання кошторисів бюджетних установ перевірячі підлягають такі основні документи:

- бюджетний запит, кошторис бюджетної установи, розрахунки до загального та спеціального фондів кошторису, плану асигнувань загального фонду бюджету, план спеціального фонду бюджету, лімітні довідки про бюджетні асигнування, довідки про внесення змін до кошторису і плану асигнувань;

- картки аналітичного обліку готівкових операцій; картки аналітичного обліку касових видатків, картки аналітичного обліку фактичних витрат, картки аналітичного обліку отриманих асигнувань, книги обліку асигнувань та прийнятих зобов'язань;

- звіт про надходження та використання коштів загального фонду (форма № 2д, № 2м); звіти про виконання спеціального фонду кошторису — Звіт про надходження і використання коштів, отриманих як плата за послуги (форма № 4-1д, № 4-1м), звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень (форма № 4 2д, № 4-2м), звіт про надходження і використання інших надходжень спеціального фонду (форма № 4-3д, № 4-3м), звіт про надходження і використання

коштів, отриманих на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів (форма № 4-4д), звіт про надходження та використання інших надходжень спеціального фонду (позики міжнародних фінансових організацій) (форма № 4-3д.1, № 4-3м.1), звіт про зобов'язаність за бюджетними коштами (форма № 7д, № 7м).

Згідно з п. 22 Постанови Кабінету Міністрів України № 228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ" показники видатків бюджету або надання кредитів з бюджету, що включаються до проекту кошторису, повинні бути обґрунтовані відповідними розрахунками за кожним кодом економічної класифікації видатків або класифікації кредитування бюджету і деталізовані за видами та кількістю товарів (робіт, послуг) із зазначенням вартості за одиницю.

Головні розпорядники під час розгляду проектів кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів зобов'язані:

- забезпечити суворе виконання вимог законодавства, а також вказівок щодо складання кошторисів на наступний рік;

- дотримуватися режиму економії, не допускати включення до кошторисів бюджетних асигнувань, не обумовлених потребою;

- забезпечити в проектах кошторисів, планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду, планів використання бюджетних коштів (крім планів використання бюджетних коштів одержувачів), помісячних планів використання бюджетних коштів дотримання доведених у лімітних довідках річних обсягів бюджетних асигнувань і їх помісячного розподілу з урахуванням термінів проведення окремих заходів і можливості здійснення відповідних видатків бюджету або пре залишення кредитів з бюджету протягом бюджетного періоду;

- не допускати прийняття в кошторисах сум, не підтверджених розрахунками та економічними обґрунтуваннями.

Серед найбільш розповсюджених порушень у частині виконання кошторису доходів і видатків бюджетних установ є порушення в частині внесення змін до кошторису доходів і витрат бюджетних установ.

Так, згідно з п. 47 Порядку № 228 зміни до кошторису, плану асигнувань загального фонду бюджету, плану надання кредитів із загального фонду бюджету та плану спеціального фонду, план використання бюджетних коштів (крім плану використання бюджетних коштів одержувача), помісячний план використання бюджетних коштів вносяться у разі:

- виникнення потреби у перерозподілі бюджетних асигнувань в розрізі економічної класифікації видатків бюджету в межах загального обсягу бюджетних призначень за бюджетною програмою окремо за загальним та спеціальним фондами розпорядника;

- передачі бюджетних призначень від одного головного розпорядника бюджетних коштів іншому;

- прийняття рішення про зменшення бюджетних призначень головним розпорядникам на суму коштів, що витрачені не за цільовим призначенням;

- прийняття рішення про перерозподіл видатків у межах загального обсягу бюджетних призначень головного розпорядника бюджетних коштів за бюджетними про-

грамами, а також збільшення видатків розвитку за рахунок зменшення інших видатків;

— прийняття рішення про перерозподіл видатків бюджету на централізовані заходи між адміністративно-територіальними одиницями;

— прийняття рішення про передачу нерозподілених бюджетних призначень на визначену в законі про Державний бюджет України мету між головними розпорядниками;

— прийняття рішення про скорочення видатків бюджету чи надання кредитів за рахунок коштів загального фонду бюджету в цілому на рік;

— внесення змін до закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет);

— виникнення необхідності в збільшенні видатків бюджету або надання кредитів за рахунок коштів спеціального фонду бюджету в результаті перевищення надходжень до цього фонду з урахуванням залишків бюджетних коштів на початок року, не використаних у попередньому бюджетному періоді, в порівнянні з надходженнями, врахованими в бюджеті.

Відповідно до п. 49 Порядку № 228 зміни до спеціального фонду кошторису вносяться у разі, коли загальний обсяг фактичних надходжень до цього фонду разом з обсягом залишків бюджетних коштів на його рахунках на початок року буде перевищувати відповідні надходження, враховані в кошторисі на відповідний рік. При цьому в спеціальному фонді кошторису уточнений обсяг видатків бюджету або надання кредитів з бюджету повинен дорівнювати сумі уточненого обсягу доходів і залишків бюджетних коштів на початок року.

У разі коли фактичний обсяг власних надходжень з урахуванням залишків бюджетних коштів на початок року бюджетних установ менший від планових показників, врахованих у спеціальному фонді кошторису, розпорядники зобов'язані за три тижні до кінця бюджетного періоду внести зміни до спеціального фонду кошторису в частині зменшення надходжень і видатків з урахуванням очікуваного виконання спеціального фонду кошторису у відповідному бюджетному періоді.

Так, включення недостовірних даних до бюджетних запитів, що призвело до затвердження необґрунтованих бюджетних призначень або необґрунтованих бюджетних асигнувань, тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Ті ж дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 50 до 70 нмдг.

Також взяття зобов'язань без відповідних бюджетних асигнувань або з перевищенням повноважень, встановлених БКУ або законом про Держбюджет на відповідний рік; включення до складу спеціального фонду бюджету надходжень з джерел, не віднесених до таких БКУ або законом про Держбюджет на відповідний рік, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 50 до 70 нмдг.

Ті ж дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 70 до 85 нмдг.

Крім того, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч БКУ чи закону про Держбюджет на відповідний рік, нецільове використання бюджетних коштів тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 70 до 85 нмдг.

Ті ж дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тя-

нуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 85 до 100 нмдг.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Метою інспектування фінансово-господарської діяльності будь-якої бюджетної установи полягає насамперед в контролі за правильним та обґрунтованим витрачанням бюджетних коштів.

Враховуючи той факт, що кошторис є основним плановим фінансовим документом бюджетної установи, то цілком логічно, що при проведенні ревізії питання дотримання бюджетною установою кошторисної дисципліни є основоположним.

Отже, перевірка кошторису як основного планового документу бюджетної установи відіграє важну роль в інспектуванні бюджетної установи.

Тобто саме контроль питання достовірності формування кошторису є першочерговим, оскільки він дає змогу зробити висновок, чи мало місце зайве виділення асигнувань або недофінансування установи.

Таким чином, за умови ретельної перевірки складання кошторису можна заощадити сотні тисяч гривень державних коштів або попередити утворення боргів.

Література:

1. Закон України "Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні" від 26.01.1993 р. № 2939-XII (із змінами та доповненнями).

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (із змінами та доповненнями).

3. Постанова Кабінету Міністрів України 03 лютого 2016 р. № 43 "Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України".

4. Постанова Кабінету Міністрів України 28 лютого 2002 р. № 228 "Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ".

5. Максименко І.Я. Державний фінансовий контроль як важливий фактор дієвості ведення обліку та аналізу діяльності бюджетних установ // І.Я. Максименко // Агросвіт. — 2016. — № 15 — 16. — С. 36—40.

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1993), The Law of Ukraine " On main principles of state financial control in Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-12> (Accessed 29 september 2017).

2. Budget Code of Ukraine available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (Accessed 29 september 2017).

3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), "On Approval of the Regulation on the State Audit Office of Ukraine", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/310-2014-p> (Accessed 29 september 2017).

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2002), "On Approval of the Procedure for Preparation, Review, Approval and Main Requirements for the Implementation of the Estimates of Budgetary Institutions", available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/255-2011-p> (Accessed 29 september 2017).

5. Maksymenko, I.Y. (2016), "State Financial Control As An Important Factor Of Accounting And Analysis' Effectiveness Of Budgetary Institutions", Agroworld. vol. 15—16, pp. 36—40.

Стаття надійшла до редакції 30.09.2017 р.